

Naročnina mesečno 25 Din, za inozemstvo 40 Din — nedeljska izdaja celoletno 96 Din, za inozemstvo 120 Din

Uredništvo je v Kopitarjevi ul. 6/III

Telefoni uredništva: dnevna služba 2050. — nočna 2996, 2994 in 2050

SLOVENEC

Ž nedeljsko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Izhaja vsak dan zjutraj, razen ponedeljka in dneva po prazniku

Cek. račun: Ljubljana št. 10.650 in 10.349 za inzerate; Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga-Dunaj 24.797

Uprava: Kopitarjeva 6, telefon 2992

Preokret na Madjarskem

Ze v zasebnem življenju je prvi predpogoj vsakega uspeha sposobnost, točno premeriti razdaljo, ki te loči od tvojega bližnjega, to se pravi spoznati svoj resničen položaj v primeri s položajem popotnika, ki ga srečaš na zemskem polovanju. To velja toliko bolj za politika in posebno za državnika, ki si je nadel težko breme, da vodi državo.

Zgodovina desetih let samovlade Istvana Bethlena je pokazala, da on te velike življenjske umetnosti ni poznal. Grof Bethlen ni točno premeril razdalje do svojih sosedov, spoznal ni resničnega položaja povojne Madjarske v odnosu do njenih sosedov. Mož velikih političnih in diplomatskih sposobnosti, potomec grofov, ki so že pred štiristo leti vladali Sedmograški, tipičen predstavnik madjarske aristokratske elite, ni znal premeriti razdalje iz Budimpešte do državnih meja. Ko bi bil to storil, bi bil videl, da stoji Pešta v območju čeških topov, da sega Romunska v srce nekdanje Ogrske in da je na jugu Jugoslavija Madjarom za vselej zajela pot k morju. Iz spoznanja resničnega položaja osem milijonskega naroda, ki je vključen v obroč močnejših, bi se bila morala roditi realna politika, to je politika, ki jo narekujejo resnični interesi madjarskega naroda. Toda te resnice grof Bethlen ni spoznal in je morda tudi ni mogel. Kakor se po vojni strmoglavljenci cesarji s svojimi dvori niso mogli živeti v svoj resničen položaj in še danes živijo s staro miselnostjo ter sanjajo sanje Levstikovih »Ubežnega kralja«, tako živi še danes madjarska aristokracija in z njo grof Bethlen v času Tisizovih potovanj po Bosni in kuje načrte o obnovitvi stare Ogrske. Ne more se sprijazniti z resničnostjo, ker je bridka in zahteva od nje žrtve.

Naraven razum bi bil moral peljati Bethlena k sosedom, ki bi bili radi pozabili na vse bridkosti, ki so jih trpeli pod ogrskimi bani, kakor so bili grof Khuen-Hedervary, Bethlenov vzgojitelj, in drugi, samo da bi prišlo do znošnejšega sožitja z Madjari. Saj bi to bilo v interesu vseh. Ta spoznanje so posebno narekovala težke gospodarske razmere, s katerimi se borijo nasledstvene države in posebno Madjarska. Samo eno so zahtevali sosede, to je, da Madjari pustijo njihove mejnike na mestu. To pa Bethlen in vodilnim madjarskim politikom ni šlo v glavo. Grof Bethlen je s pomočjo zvez, ki jih je imela madjarska aristokracija na Angličkem, organiziral sistematično gonjo za revizijo trianonske pogodbe, to se pravi sedanjih madjarskih mej, in pridobil zase lastnika velikega angleškega časopisnega trueta lorda Rothermerea. Na struno o reviziji mirovni pogodbe je udaril tudi Mussolini, da bi potegnil na svojo stran Nemce in Madjare. Nemci niso šli na fašistične limance in so še danes ohranili samostojno linijo v zunanji politiki, pač pa Madjari. Prijateljstvo z Italijani ni prineslo Madjarski nikakršnih resničnih koristi in še trgovinska pogodba, ki jo je italijansko časopisje tako povzdigovalo, je ostala za madjarsko gospodarstvo brez pomena. Največ, kar so Italijani lahko dali Madjarom, je bilo nekaj dijaških podpor za akademike, ki študirajo na italijanskih vseučiliščih. Ko je prišla Madjarska v hudo finančno stisko in je potrkala na vrata na zapadu za posojilo, tedaj je odpovedal Rothermere, odvedal so Angliči, češ, da nimajo denarja, in iz istega vzroka niso mogli Bethlenu pomagati Italijani. Ostali so samo Francozi. Po desetih letih romantike v zunanji politiki je nenadoma stal Bethlen pred trdo resničnostjo. Tudi njega je pot končno pripeljala v Pariz.

Po pravici je Karel Peyer, vodja madjarskih socialistov, dejal: »Samo dobra zunanja politika more izvesti Madjarsko iz blata.« Bethlenovega padca je v prvi vrsti kriva zgrešena zunanja politika. Gospodarska kriza je res zajela vse države, posebno agrarne, toda gotovo je, da bi bil gospodarski položaj na Madjarskem danes drugačen, ako bi se bili Madjari sporazumeli s svojimi sosedi in tako omogočili z njimi tesnejše gospodarske stike, ako bi jih ne bili stalno vznemirjali s pripravami za vzpostavitev habsburske monarhije, ako bi se ne bili postavili v službo fašističnih mednarodnih intrig. Državni proračun izkazuje okoli 150 milijonov pengőjev primanjkljaja in poloma Kredite banke je kriva Bethlenova vlada, ki je pri banki najela ogromna posojila in jih ni plačala. In kam je šel ta denar? Madjarska se je po navodilih iz Rima mrzlično oboroževala. Kakor inozemski listi poročajo, se je francoskemu poslaniku v Budimpešti posrečilo priti v posest listin, ki dokazujejo, da so Madjari tajno nagromadili že velike zaloge orožja; med francoskim poslanikom in grofom Bethlenom je baje prišlo do mučnega incidenta, ko mu je poslanik pomolil listine pod nos.

Kakor pri Nemcih, tako je tudi izbruh finančne krize na Madjarskem povzročilo nezaupanje inozemstva v državno politiko. Istočasno kakor iz Nemčije so inozemci naglo dvigali denar iz Madjarske, ker jih je avanturistična politika grofa Bethlena preplašila in ker so slutili, da se njihov denar porablja v vse druge namene, kakor v gospodarske. To potrjuje nota Bethlenove vlade na Zvezo narodov, naj pošlje na Madjarsko gospodarske strokovnjake, ki se bodo lahko prepričali, da je inozemski denar naložen edino v gospodarskih podjetjih; to bo brezdomno, ugotavlja nota, vzpostavilo omajano zaupanje inozemstva v madjarske finance.

S svojo nespametno zunanjo politiko je grof Bethlen zapravljal zaupanje, ki ga je Madjarska uživala v inozemstvu in s tem tudi prizadel državi hud gospodarski udarec. Vse kaže, da je Francija zahtevala od Bethlena poleg finančnih tudi politična jamstva, in sicer zunanje in notranjepolitičnega značaja. Madjari morajo zrahljati svoje zveze z Rimom in Berlinom in država si mora dati liberalnejšo vlado. Deistvo je, da nastopa večina mad-

Kako bo usmeril madjarsko politiko grof Karolyi?

Oficijelni komunike pravi, da se bo Karolyi točno držal Bethlenove politike
Nova vlada še ni sestavljena — Opozicija zahteva nove svobodne volitve

Budimpešta, 21. avg. ž. Po vsej Madjarski z napetostjo pričakujejo vesti o razvoju dogodkov in o rešitvi vladne krize. Zelo pada v oči manifestacija simpatije in privrženosti grofu Bethlenu, ki mu je bila izkazana pri večerajšnjih sejah vlade. Posebno značilno dejstvo za demisijo Bethlenove vlade je, da je Bethlen svojo namero sporočil pred daljši časom vsem članom vlade in politikom in sicer na seji ministrskega sveta. Ministri so bili zato že pripravljeni na njegovo demisijo. Listi pišejo, da ima Bethlen zelo slabe živce, kar je bilo tudi vzrok njegove demisije. Znano je, da njegova vlada uživa veliko nezaupanje in antipatijo med narodom. Ministri so bili najprej prepričani, da pomeni Bethlenova ostavka le rekonstrukcijo kabineta in ji niso pripisovali velike važnosti, ker se je rekonstrukcija že dalj časa pričakovala. Opozicija sedaj samo pričakuje in zahteva popolno spremembo režima. Socialna demokratska stranka zahteva temeljito spremembo in razpust parlamenta ter razpis novih volitev potom tajnega glasovanja. V predsedstvu vlade je pripravljenih 50 kovčgov za korespondenco grofa Bethlena, ki jo bo pustil prepeljati na svoje posestvo, ker nima v Budimpešti stanovanja.

Grof Karolyi nadaljuje pogajanja, da sestavi novo vlado. Regent Horthy je ob 10 sprejel prvo skupino zastopnikov vladne stranke. V teku današnjega dne bo sprejel še 20 zastopnikov vladne stranke, kar je zelo neobičajno, ker do sedaj regent nikdar ni sprejemal na konzultacijo tako velikega števila politikov, ki naj bi prišli v poštev za sestavo vlade. Horthy bo proučil mišljenje predstavnikov magnatske in poslanske skupnice. V avdienco je pozval tudi primasa Szeredyja.

Budimpešta, 21. avg. ž. Socialnodemokratski list »Nepsava« se obširno bavi s ostavko grofa Bethlena in izraža veliko zadovoljstvo, da je odšel iz političnega življenja, čeprav prepozno. List ne vidi nobene garancije v politični preteklosti grofa Karolyi niti v njegovi osebnosti, da bi se moglo sklepati, da bo njegova vlada boljša. »Nepsava«

zahteva sklicanje parlamenta. Snoči se je vršila seja vodstva vladne stranke. Pavel Pesthy je poročal o svojih pogajanjih z grofom Karolyjem in pozval zastopnike, da čuvajo enotnost. Odločno je izjavil, da bo vlada grofa Karolyja vodila isto politiko, kot jo je vršila Bethlenova.

Budimpešta, 21. avg. ž. Današnji listi s prepričanjem pišejo, da bo vlada danes popoldne sestavljena. V vlado grofa Karolyja bodo vstopili najbrž kot notranji minister Daranyi, zunanji minister grof Csekonyicz, vojni minister Gömbös bo ostal, poljedelski minister bo Muesenbacher, ministristvo za socialno politiko in prosveto bo združeno in ga bo prevzel bivši minister Ernst. Ministrstvo trgovine bo prevzel dosedanj trgovinski minister Bud, pravosodno ministrstvo Zeitway, finančno ministrstvo pa Valko.

Budimpešta, 21. avg. AA. Ker je regent Horthy pooblastil Karolyja, naj sestavi novo vlado, so nastali v javnosti pomisleki, ali ne bo morda Karolyjeva vlada izpremenila pravca zunanje politike. Govorilo se je, da bo odslej Madjarska pustila dosedanje italijanske politiko in se oklenila francoske smeri. Glede na to je Karoly izjavil novinarjem, da bo po vsej priliki novo vlado sestavil že do sobote. Njegova vlada se bo naslanjala

na koalicijsko stranke edinstva in krščansko-socialne gospodarske stranke. To pomeni, da se zunanja politika Madjarske ne bo izpremenila.

Budimpešta, 21. avg. AA. V današnjem uradnem poročilu madjarske vlade demantirajo vesti inozemskega časopisja, da bo grof Karolyi, ako sestavi novo vlado, izpremenil dosedanje politiko Madjarske in zavzel novo stališče v dinastičnem vprašanju. Službeni krogi demantirajo te vesti in kategorično izjavljajo, da so brez podlage. Ti krogi poudarjajo, da je grof Karolyi kot minister zunanjih zadev Madjarske v bivši vladi grofa Bethlena opetovano izjavil, da je prevzel to mesto le zato, ker je v vsakem pogledu soglasal s pojmovanjem zunanje politike, kakor ga je bila opredelila vlada grofa Bethlena in ker je šlo ob tej priliki za to, da ohrani in okrepi stara prijateljstva in pridobi nova in ker naj taka politika varuje bodočnost Madjarske in zaščiti njene življenjske politične interese. Zato ni razloga, da bi grof Karolyi kot predsednik nove vlade izpremenil ali pravce madjarske zunanje politike, ki ga sedaj odobrava tudi vsa madjarska javnost. Tudi v dinastičnem vprašanju se namerava grof Karolyi strogo ravnati po načelih, ki jih je obeležil grof Bethlen in ki jih odobrava vsa država.

Nova vlada v soboto

Budimpešta, 21. avg. Smatra se, da bo grof Karolyi sestavil definitivno listo ministrov tekom sobote. Posebne težkoče so za podelitev finančnega ministristva. Bivši finančni minister Teleszky ga noče prevzeti. Sedaj govorijo, da bo morda prevzel finančno ministrstvo bivši finančni minister Koranyi, bivši zunanji minister Valko ali državni podtajnik v finančnem ministristvu Jakabb, za posebno resnega kandidata pa smatrajo ravnetelja madjarske narodne banke Belo Schobro. To ministristvo je zaradi tega zelo važno, ker bo novi kabinet ostal ali padel radi energične izvedbe ostrih finančnih odredb. Po vsej verjetnosti ostane vojni

minister Julius Gömbös, radi česar odpadejo vse govornice o tem, da bi bila Francija zahtevala, da se Gömbös odstrani. Grof Karolyi bo najbrž prevzel tudi zunanje ministrstvo. Dosedanji prosvetni minister, grof Klebelsberg, kateremu se očita, da je prekoratil proračun in zapravljaj, se v ministristvo ne vrne več. Trgovinski minister ostang še nadalje dr. Bud. Kmetijski minister bo ali dosedanj finančni minister dr. Weckerle ali pa zastopnik veleagrarcev dr. Mutschenmacher. Izključeno je, da bi dosedanj kmetijski minister Mayer ostal na čelu novega ministristva malih kmetov.

Gospodarska kriza v Bolgariji

Sanacijski načrt sedanje vlade — Odločen nastop proti makedonskim nemirnežem — Želja po mirnem sožitju s sosedi

Sofija, 18. avgusta.

Kakor znano, je vlada Malinova prevzela vladne posle pod najtežjimi razmerami. Državni deficit je s priručnanjem istega od prejšnjih let dosegel vsoto 1.800.000.000 levov. Sanacijska državna budžeta teoretično eno prvih nalog bodočega parlamenta. Zaman so opozicionci za časa vlade Ljapčeva dokazovali, da proračun za leto 1930-31, ki se je zvršil 1. aprila 1931, ne odgovarja dejanskemu položaju ter da bodo dohodki v resnici dobili manjši kot je po proračunu bilo predvideno. Skeptiki se pa takrat niso varali kakor priča današnji deficit.

Zasedanje parlamenta v izredni sezi se ne bo trajalo dolgo, ker se udeležijo finančni minister Girginov se finančnega odseka pri Društvu narodov 3. septembra, kjer bo predložil zahteve bolgarske vlade, ki v glavnem obsegajo odškodilce reparacijskih plačil. Predlral bo tudi za nižjo valorizacijo bolgarskih posojil ter bo skušal dobiti razne druge olajšave, ki bi razbremenile državni budžet. Med drugim se namerava odpraviti drago najemno armado, ki zelo obremenjuje vojni budžet.

Podpora kmeta in ozdravljanje gospodarske krize so druge velike naloge, ki čakajo poslance. S tem v zvezi bo boj proti kartelom in boj proti domači industriji, v kolikor je le-ta izrabljala od prejšnje vlade dane ji ugodnosti. Istočasno je potrebna znižati vse življenjske potrebitine, da bo doseženo pravo razmerje med kmetisko in industrijsko produkcijo. Razni v tem smislu izgojlovljeni zakonski projekti čakajo na rešitev ter je sprejetje

jarskega tiska v zadnjem času proti Anshlusu in opušča običajne slavospeve fašizmu. Danes je še težko reči, v koliko bo Karolyjeva vlada ustregla francoskim željam, gotovo je, da se bo preokret v zunanji politiki izvršil zelo počasi.

Da so Francozi zahtevali tudi likvidacijo Bethlenovega diktatorskega režima, je zelo verjetno. Večno ponavljanje režimskih pristavov, da bo v tem pogledu ostalo vse pri starem, je znak šibkosti. Četudi ostane formalno pri starem in se sestavi vlada izključno iz ljudi, ki so Bethlena podpirali, ne bo mogoče vzdržati dosedanjega pritiska, ker bo vladi manjkala duša tega sistema, to je Bethlen. Karoly ne bo imel pri narodu nikdar tiste avtoritete, kakor prejšnji grof Bethlen, ki je tekom deset let veljal za nepremagljivega, ker je avtoriteta vezana tudi na osebo. Eno je gotovo: Narod se je po Bethlenovem padcu oddahnil in se boji njegovega povratka. Zato je na mestu domneva, da bo vlada grofa Karolyja, Bethlenovega sotrudnika, le prehodna in da si bo dal madjarski narod končno res parlamentarno vlado.

vsled močne večine današnje vlade (150 od 274 poslancev) že zasigurno. Na vladi so ljudje ljudskega zaupanja in je zato opravičeno upanje, da se Bolgarija iz današnjega brezupnega stanja reši. Pričakuje se, da bodo tudi mednarodne organizacije znale ceniti in upoštevati prizadevanje sedanje vlade po miru na Balkanu.

Prejšnja vladna večina, »Zgovorec«, je imenovala za svojega začasnega predsednika prof. Danailova, ker je faktični vodja bivši ministrski predsednik Ljapčev še v sanatoriju prof. Majerja v Berlinu, kjer je bil, kakor znano operiran. »Zgovorec« do prihoda Ljapčeva ne bo podvzel predvidoma posebnih korakov proti novi vladi, opazoval bo delo vlade ter vladne ukrepe motril kritično, v splošnem pa prevladuje mnenje, da se ne sme delati v sedanjem položaju države neumestna načelna opozicija, ker se morajo vsi zavedati velike odgovornosti pred ljudstvom.

Komunisti bodo načeloma vodili najostrejši boj proti »demokratsko-agrarnemu fašizmu«. Pokazali so to na obilnih shodih v nedeljo 16. avgusta, na katerih je v velikih krajih nastopila policija in

ponekod celo vojaštvo.

Osem makedonskih poslancev se bo držalo v rezervi, pričakujejo se pa ostre debate zaradi izvršenih makedonskih arelacij. V tem oziru je vlada neupogljiva ter je minister za notranje zadeve Mušanov pokazal veliko odločnost, ko je pri zadnjem atentatu v ulici Cerkovna izločil policijo od daljnjih preiskav ter poveril preiskavo državnim sodniji, češ da je zakon za vsakogar enak.

Pet socialistnih demokratov pač ne bo moglo igrati posebne vloge.

Pričakuje se, da bo delo ljudskih zastopnikov, katerim je dal narod, dasi je stal pod pritiskom izrednega terorja, svoje zaupanje, plodonosno ne samo za Bolgarijo, temveč tudi v tem smislu, da se bo ustvarilo na Balkanskem polotoku ozračje mirnega sožitja med balkanskimi narodi. In v tem smislu pozdravljamo tudi mi otvoritev narodnega sobranja v Sofiji, želeč Bolgariji in bolgarskemu narodu ozdravljenje iz težke krize ter miren razvoj v vzajemnosti z drugimi balkanskimi narodi posebno z Jugoslavijo.

„Makedonstvujušči“ se streljajo dalje

Sofija, 21. avgusta. Pred sinočnjim se je tu zopet zgodil atentat. V stanovanju v hiši na ulici Cara Astruha št. 29 so tri sobe, v katerih stanuje v vsaki po več ljudi. Trije neznanici so izvršili napad v sobi, kjer stanujejo protogerovci Izdvojev, Mateev in Vasilev. Vasilev je bil v gosteh pri Mateevu in je ležal oblečen na postelji, Mateev pa je bral. Napadalcii so streljali iz revolverjev tipa Parabellum. Sandovu se je posrečilo, da je prišel do svojega revolverja, naker je začel tudi on streljati ter tako

pregnal napadalce, ki so stekli na ulico in se skrili na vogalu za avtomobilom št. 862, ki je tam čakal z delujočim motorjem. Tako so pobegnili. Vsi trije so izginili iz Sofije, čeprav je policija takoj cerčila vse izhode iz mesta. Omenjeni Protogerovci so se naselili v omenjenem stanovanju pred dvema tednoma. Sandov in Mateev sta dobila 4 do 5 nevarnih ran v prsa in želodec. Stanje obeh je resno. Vzlic temu je Sandov mogel dati policiji popis napadalcev.

Danes teden

otvoritev velesejma

Ali ste že sestavili primeren

oglas za Slovenca?

Francija ima zlata na kupe

Pariz, 21. avg. ž. Po večerajšnjih poročilih francoske narodne banke so se zlate rezerve povišale ponovno od 7. do 12. avgusta za 1 milijardo 519 milijonov frankov, in sicer na višino 58 milijard 558,27 milijonov frankov.

Prokletstvo nadprodukcije in racionalizacije

Nad Ameriko so prišli črni dnevi — Bombažna kriza

Newyork, 21. avg. Amerika se je sama ustrašila svojega bogastva, v katerem se bo zadušila. Gesla, ki jih je izdala svojčas ameriška industrija, so rodila pogubo. Zvišanje produkcije in racionalizacija, ki se je oznanjala in izvajala kot največja pridobitev tega stoletja, sta rodili tako nadprodukcijo, ki nima primere v zgodovini človeštva. Posebno pogubno pa je bilo to geslo v poljedelski produkciji. Farmerji, ki jih je bilo pred leti težko pripraviti do tega, da uvedejo moderne metode produkcije, zdaj s strahom opazujejo, kako vsled prenasitjenosti svetovnega trga z njihovim žitom, bombažem, sladkorjem, kavo in gumijem, svojih bogastev ne morejo spraviti več v denar, tako da bi bilo bolje, če bi bili sadili krompir, da sami ne pomorejo gladi.

Seveda je na Kitajskem najmanj 100 milijonov ljudi, ki bi nujno potrebovali ameriške produkte, toda ti ljudje so sami brez denarja, dočim ostali svetovni trg ameriškega žita in bombaža sploh ne potrebuje. Najnovejša je kriza bombažne trgovine. Letošnja zeta bo znašala 15.584.000 bal. Ta nadprodukcija je imela katastrofalen učinek na bombažni trg, tako da so cene padle na 8 centov za kilogram in se boje, da bodo padle še na 5, kar bi pomenilo popolno ruin kmetovalcev. Pretekla leta je vlada farmerjem pomagala s tem, da je kmetijsko ministrstvo samo nakupovalo bom-

baž, tako da zdaj razpolaga z rezervno 2 milijonov bal, ki krizo le povečujejo. Zdaj svetuje kmetijsko ministrstvo farmerjem, naj tretjino svojih nasadov uničijo, da vzdržijo cene. Seveda ni to nobena prava rešitev. Tudi se farmerji tej »rešitvi« upirajo in zahtevajo, naj kmetijsko ministrstvo uniči svoje bombažne rezerve, katere hoče ohraniti do jeseni prihodnjega leta, da jih proda.

Zato je ministrstvo zdaj svoj nasvet »rešitve« in namerava nakupiti od farmerjev 7 milijonov bal nove žetve, ako se farmerji obvežejo, da prihodnje leto sploh ne bodo sejali več bombaža. Seveda je ta predlog naletel na še hujšo opozicijo kmetovalcev in trgovcev. Če se izdelovanje bombaža v 14 državah Unije sploh opusti, kaj bodo farmerji potem počeli? Zanimivo pa je to, da te države Unije, ki izkazujejo toliko nadprodukcijo bombaža, nikakor še niso maksimalno izrabile zemlje. Skoraj vsi bombažni pridelovalci sveta izkazujejo na 1 ha višjo produkcijo, nego vseh imenovanih 14 držav severnoameriške Unije.

Nazadovanje belega prebivalstva

Newyork, 21. avg. Ig. Počas se odpirajo v glavnih potezih rezultati letošnjega ljudskega štetja. Ugotovitve niso nič kaj vesele. Konstatirajo se sledeča tri dejstva: 1. nazadovanje belega prebi-

valstva v primeri s črnim, 2. nazadovanje rojstev in perok, čeprav se povprečna starost podaljšuje, 3. konstantno padanje števila prebivalstva na deželi, ne da bi mesta imela zadostil stanovanj za prišlece z dežele.

Črno prebivalstvo tvori naravnost nevarnost za »beli značaj« Unije. Narastanje črnega plemena je naravnost strahotno. Število črnecv, ki je znašalo v državi Newyorku l. 1920 okoli 198.000 duš, je danes naraslo že na 419.000, torej za 108% v desetih letih, medtem ko je belo prebivalstvo naraslo od 10 milijonov samo na 12 milijonov, to je komaj za 10%. Dočim imajo bele družine povprečno samo 2 do 3 otroke, jih imajo črne povprečno 4 do 6. Na ta način bo v 30 letih črno prebivalstvo naraslo v državi Newyork na 3 milijone in pol, dočim bo belih 15 milijonov. Med črnci prevladujejo otroci moškega spola, pa tudi brezposelnih je največ med njimi, tako da tvorijo tudi socialno nevarnost.

Rojstva so v desetih letih padla za 8%. Poroke so padle v dobi enega leta za 4%.

Gospodarska kriza in pa privlačnost babilonskih velikih mest je vzrok, da podezelsko prebivalstvo kar dere v vlemesta. Poljedelski stroji so nadomestili delo človeških rok, ki iščejo sedaj službo v mestu. Padle so cene živil, jajcem in vsem drugim produktom in edino, kar se še splača kmetu, je mleko.

Ze sedem let brez dežja

Madrid, 21. avgusta. Izve se, da je v Spaniji kraj, kjer že šest let ni deževalo. Tu je v okraju Lorka v provinci Murcia v jugovzhodni Spaniji. Vsi namakovalni kanali so suhi in obe reki, ki tečeta skozi okraj, Gastril in Guardal, predstavljata samo neznatna potoka. Ze tri leta ni bilo v Lorki nobene žetve in 30.000 oseb se je izselilo. 25.000 rodbin se nahaja v najhujši bedi. Okoli 3000 oseb se je včeraj zbralo pred mestno hišo v Lorki in zahtevalo nujne podpore.

Belgrad, 21. avg. AA. Minister financ je v soglasju s predsednikom ministrskega sveta sprejel odločbo na drž. službo, ki so jo dali Franc Vidic in Janko Savinšek, carinika osme skupine pri carinarnici v Kotoru, in Alojz Urdih, pomožni carinik 9. skupine v Mariboru.

Belgrad, 21. avgusta. AA. Na odredbo prometnega ministra se je ustanovila komisija za fond uradnikov prometnih ustanov in za fond za grajenje železniških hiš, ki je svoje delo končala. Predlog bo v najkrajšem času predložen ministru v odobritev.

Belgrad, 17. avg. AA. Dosedanji pomočnik direktorja finančne direkcije v Belgradu Milorad Glogović je danes prevzel dolžnosti podguvernerja Narodne banke. Kot podguverner bo g. Glogović sodeloval v izvršnem odboru Nar. banke.

Belgrad, 21. avg. AA. Na podlagi mišljenja zadužbinskega sveta je prosvetni minister odobril, da se ustanovi »Zadužbina Stana Žujevića«, ki se bo porabila za tiskanje in nagrade izbranih prevodov s področja morale, estetike in filozofije. Z drugim sklepom prosv. ministra je odobreno, da se osnuje »Zaklad Vlasta S. Kalančiča«, čevljarja in ekonomu, iz čigar čistega dobička se bodo podeljevale podpore v prosvetne vrste. Zaklad bo upravljal zadužbinski odbor, dokler se ne izvede razdelitve zapuščine, potem pa ga bo upravljal predvideni odbor.

Belgrad, 21. avg. AA. Mednarodnega kongresa o tehničnem pouku, ki bo v Parizu decembra meseca t. l. se bo udeležil kot delegat ministrstva za trgovino in industr. inž. Vladimir Petrovič, prof. drž. srednje tehnične šole v Belgradu.

Varšava, 21. avg. AA. Pat poroča: Romunski princ Nikolaj je snoči ob 6 pristal na tukajšnjem letališču. Oblaeti so ga svečano sprejeli.

Praga, 21. avg. AA. Davi je osební vlak, ki vozi med Hebon in Libercem, na odprti progi povozil dva delavca, ki sta popravljala progo.

Varšava, 21. avg. AA. Pat poroča: Včeraj je pristalo v okolici mesta Černi Dunajev v krakovski pokrajini jugoslovansko vojaško letalo. Na njem sta bila dva oficirja, ki sta s svojim letalom preletela poljsko ozemlje brez dovoljenja. Pilot Iva Korner je izjavil, da je zgrešil pot in da se je zato moral spustiti na tla. Jugoslovanska letalca bosta morala ostati v Novem Takorju, dokler oblastvo ne dožene resnice.

Iz Spanije

Pariz, 21. avg. AA. Po poročilu iz Ovjeđa v Spaniji so redarji prijeli 4 osebe, ko so trgale telefonske žice. Pri vseh štirih so našli večje število dinamitnih nabojev.

Trpljenje kitajskega ljudstva

Vode počasi upadajo — Jezovi se podirajo dalje

Hankow, 21. avgusta. V poplavljenih provincah se je zopet porušila cela vrsta jezer. Blizu Nankinga si je reka izrila strugo, široko 32 km. Nanking zaenkrat ni neposredno ogrožen po vodah, pač pa se napolnjuje z gladinami in bolnimi beženci iz ozemlja, ki se razprostira med Nankingom in Hankovom.

V Hankov sta prispela minister za ljudsko zdravstvo dr. Hengtien in grof John Baker, ki sta se že zelo odlikovala v pomožnih organizacijah elementarnih katastrof. Jangceekiang je druga leta dosegel ob poplavih maksimalno višino 15 metrov, danes pa so njegove vode narasle na 45 metrov. Zaradi tega bi tudi jez preko Ičanga, ki naj bi zadržal aktualni volumen vode, predstavljal tako ogromno delo, katerega bi noben narod na svetu ne mogel izvršiti.

Blizu mesta Ičang je reka preplavila železniški nasip, na katerem se je bila nastanila ogromna množica ljudstva. Voda je potopila in odnesla več tisoč oseb.

Griza in druge epidemije naraščajo. Mnogi beženci se na stepo srečo vkrčenjo na dšanke na morju in skušajo doseči druge kraje. Japenci so se iz Hankova izselili do zadnjega moža oziroma

Morje noče izročiti zaklada

Brest, 21. avgusta. Kakor smo že poročali, so polapljači italijanske specialne ladje »Artiglio« zadnje dni prišli s pomočjo nadaljnjega razstreljevanja pod morjem ležečega angl. parnika »Egypci«, ki se je bil leta 1914. potopil z zlatim večstomilijenskim zakladom Angleške banke, že tako blizu shrambi, kjer zlato leži, da so upali, da zaklad v par dneh dvignejo. Toda nebo je sklenilo drugače.

Od preteklosti dalje dija v zalivu Bresta velik vihar s obliki ciklona, tako da se mali parniki sploh ne upajo na visoko morje. Toda tudi »Artiglio«, ki je jako krepko zgrajen, se ni mogel na morju vzdržati in je moral dvigniti sidra, s katerimi se vsakokrat priveže na trup »Egypci«, in se vrnil v Brest. Seveda so bili polapljači zopet zelo razočarani. Pomislili moramo, da že dve leti z največjim naporom pod morjem delajo, da zaklad dvignejo, in so v vedni nevarnosti, da z ruševinami »Egypcevega« trupa, katerega z minami razstreljujejo, sami razmesarjeni zletijo v zrak. Zadnje tri mesece so imeli samo 20 dni kolikor-toliko lepega vremena. Zdej pa, ko so dohod do shrambe »Egypci«, ki leži 130 metrov pod gladino morja, skoraj popolnoma odprli, pa so morali zopet čakati, da se vihar poleže. Pri zadnjih poskusih se sploh ni bilo mogoče več spustiti pod morje in doseči trup »Egypci«, še manj seveda na njem delati, že zaradi tega ne, ker vlada prevelika tema.

Dne 20. t. m. se je vihar nekoliko polegel in »Artiglio« se je zopet podal na visoko morje, kjer šest kolosalnih boj. ki so pritrjene na dno morja s cementnimi bloki po 7 ton vsaki, razvrženih v premeru 500 metrov, zaznamuje mesto, kjer leži »Egypci«. Polapljači so na »Egypci« bili zadnji čas razstrelili odprlino, dolgo 12 in široko 8 metrov, prav nad shrambo zaklada. Ako se jim bo sedaj posrečilo, odprlino očistiti ruševin, bodo prišli v posest zlata, katerega bodo dvignili z žerjavom, potem ko bodo napravili odprlino v vrhnji jekleni oklop shrambe. Vendar pa je morje že zmerom tako viharo, da se je bati, da polapljačem tudi zdaj še ne bo mogoče dvigniti zaklada.

Enajsti otrok

Belgrad, 31. avg. l. Mijo Dumitrovu iz Mokrinje se je te dni rodilo 11. dete. Za botra je bil Nj. Vel. kralj. Pri tej priliki se je v vasi zbralo nad 4000 prebivalcev iz vseh bližnjih vasi, ki so navdušeno klicali kralju in tako se je krst tega 11. otroka razvil v veličastno manifestacijo.

Prva poljska podmornica

Gdansk, 21. avg. AA. V pristanišče Gdinyo je prispela prva poljska podmornica. Zgradili so jo v francoski ladjedelnici.

Zagrebska vremenska napoved. Izgledi za stalno vreme so slabi.

Proslava 50 letnice rajhenburšk. samostana

Včeraj se je v eni najlepših župnij lavantinske vladikovine vršila svečana proslava. Obhajala se je 50 letnica obstoja znamenitega rajhenburškega samostana oo. trapistov. Tej proslavi je poleg prisrčnega programa dala še posebno značilno obelježje navzočnost številnih visokih cerkvenih dostojanstvenikov. Poleg lavant. vladike, prevz. knezoškofa dr. Andreja Karlina, lavant. pomožnega škofa dr. Ivana Tomažiča so prispele k tej lepi in veliki proslavi tudi hrvaški metropolit, nadškof dr. Anton Bauer, ljubljanski vladika dr. Gregor Rožman, splitski škof dr. Bonelčić in mosarski vladika dr. Mišić. Razen tega so prišli tudi številni opatje iz raznih samostanov, nadalje celjski opat Jurak ter konjski arhidiacon Franc Točevnik. Proslava se je pričela na predvečer z bakljado na samostanskem dvorišču ob veliki udeležbi ljudstva, požarne brambe in drugih katoliških društev. Vse to se je vršilo sredi živahnega pokanja topičev ter krasne iluminacije. Včeraj na sam dan te proslave je bila ob pol 10 slovenska pontifikalna sv. maša na samostanskem dvorišču, ki jo je daroval ob asistenci cisterciancev prevz. vladika lavantinski dr. Karlin. Med sv. mašo pa je imel ognjevit in globoko pridigo ljubljanski vscuš. prof. dr. Ujčič, ki je proslavljal občudovanja vredno delovanje trapistov, katerih življenje je vseskozi od zore do mraka iz desetletja v desetletje izčrpava v izvrševanju vzvišenega gesla: Ora et labora. Podal je tudi zgodovino samostana, ki je bil ustanovljen po Francozu Gabrielu Giraudu. Med sv. mašo so krasno prepevali koralne melodije oo. trapisti, druge speve pa Salezijanci iz Radne pri Sernici. Svečana pontifikalna sv. maša se je zaključila z zahvalnico Te Deum, nakar se je razvila procesija na pokopališče, kjer spe večno spjanje očetje trapisti. Procesijo je vodil ljubljanski vladika dr. Rožman in so se na pokopališču opravile molitve za vse rajne, ki so tamkaj pokopani. Pri svečanem obedu je opat Placid Opale v občutenem govoru pozdravil navzoče goste in jim izrekel najsrčnejšo zahvalo. Ob pol 5 pa se je ta velika proslava zaključila s slovesnimi večerjicami.

Kaj pravi naša javnost k zemunskemu atentatu

Belgrad, 21. avg. l. Takoj po gnusnih in strašnih atentatih na železnicah, posebno po poslednjem atentatu pri Zemuju, katerega žrtve so bili žena profesorja Brunetića in njegov otrok, je naša javnost na podlagi uradnih poročil bila takoj prepričana, da so avtorji atentata ljudje, ki v tujiini zamišljajo zarote proti naši državi. Poročilo, ki ga je izdal avstrijski Korbir in ki smo ga včeraj objavili, je najboljši dokaz za to, da je naša javnost imela prav. Z njim se istočasno demantirajo one vesti, ki so jih širili naši nasprotniki, češ da so ta atentat pripravili ljudje na našem teritoriju. Avstrijska policija je postopala kolektoralno in imela gotov uspeh. Očividno je, da sta Hranilović in njegov tovariš samo dva člana organizacije, ki na avstrijskih tleh pripravljata atentate na sosedne države. Avstrijska policija dobro ve, kateri družbi pripadajo Hranilović in tovariš. Ta družba se zbira na Dunaju okrog znanega narodnega izdajalca Perčeca. Za 8. avg. je avstrijsko časopisje pisalo, da je Perčec osebo nadaroval montiranje peklenskih strojev v vlakih. Naša javnost s polno pravico pozivlja avstrijsko vlado, da izpolni svojo dolžnost, če hoče korektno odnase med obema državama. Njena dolžnost pa je, da popolnoma razene gnezdo, ki posilja bombe in peklenske stroje v našo državo in ubija neželjene otroke in mirne politike.

Velika patriotska slavnost

Zagreb, 21. avg. AA. Dne 5. in 6. septembra bo v Zagrebu svečana posvetitev zastave II. krajevnega odbora Jadranske straže v Zagrebu v navzočnosti kumice Nj. Vel. kraljice Marije. Mesto Zagreb bo ob tej svečanosti slavnostno razsvetljeno. V proslavo rojstnega dne prestolonaslednika kraljeviča Petra, zaščitnika Jadranske straže, bo ta dan svečana bakljada na čast kumice Nj. Vel. kraljice Mariji in prestolonasledniku Petru. Bakljade se udeležijo vsa društva in gobje, ki so bile posebej za to povabljene. Svečanosti se bodo 5. septembra zvečer nadaljevale v Narodnem gledališču, kjer bo govoril o pomenu in namenu Jadranske straže podpredsednik drugega krajevnega odbora univ. prof. dr. Grga Novak. 6. septembra bo posvetitev zastave. Ob 11 bo sprejem Nj. Vel. kraljice. Zastavo bo posvetil zagrebski nadškof dr. Ante Bauer ob veliki asistenci Nj. Vel. kraljice Marije bo na drog pribila žeblje v imenu kralja in članov vladarske hiše.

Suša v Crnigori

Cetinje, 21. avgusta. AA. Zaradi velike suše, kakršne že dolgo ni bilo, in slabe letine v zetski banovini je ban dr. Uroš Krulj na podlagi zakona o banknih upravicah in pravilnika o organizaciji dela v banknih svetih z odobritvijo ministrstva sklical banki svet zetske banovine na izredno zasedanje. To zasedanje se začne 4. septembra v veliki dvorani banske uprave na Cetinju z dnevnim redom: »Vprašanje prehrane prebivalstva in živine zaradi dolgotrajne suše.«

Zborovanje JUJ

Belgrad, 21. avg. l. Jugoslovansko učiteljsko združenje bo imelo letos v Belgradu od 23. do 25. avgusta svojo letno skupščino. Na skupščini bodo zastopana vsa učiteljska združenja v državi kakor tudi vse sekcije. Skupščina bo pričela svoje delo v nedeljo, 23. t. m. pod predsedstvom dosedanjega predsednika Damjana Rašića. Svečani del skupščine se bo prenašal po radiu. Nato se bodo izvolili posamezni odbori za posamezna vprašanja. V ponedeljek bo univerzitetni profesor dr. Cerić imel predavanje o jugoslovanski misli akoci zgodovino. Popoldne bodo objavili odbori rezultate svojih zborovanj. Organiziran je poseben odbor, ki bo poskrbel za razne izlete in razgled Belgrada in belgradskih ustanov. Udeleženci bodo nastanjeni v dijaškem domu in domu jugoslov. učiteljskega združenja. Delegacije iz oddaljenih krajev so pričeli že prihajati.

Pravilnik za želez. delavce

Belgrad, 21. avg. AA. S sklepom prometnega ministra se je v generalni direkciji državnih železnic ustanovila posebna komisija za izdelavo načrta o pravilniku železniških delavcev. To vprašanje se mora rešiti v najkrajšem času. Zeleti je, da bi bil pravilnik sprejet tako, da se bo v njem največja pažnja posvetila praktičnemu življenju in potrebam službe, ker je bil pravilnik ravno v tem pogledu dozdaj nepopoln.

Nautilus pogumno plove dalje

Stockholm, 21. avgusta. Pomornica »Nautilus«, ki je, kakor znano, odplula iz Adventske luke na Svalbardskih otokih in hiti proti tečaju. Ker eden izmed »Nautilusovih« motorjev še vedno ne funkcionira pravilno, vozi z enim samim motorjem in kapitan Wilkins misli, da bo en motor tudi zadostoval za potapljanje in vrtnanje ledu. Temperatura na krovu je 2 stopinji višja od temperature vode, ki sedaj še znaša 4 stopinje nad ničlo. Kmalo bo seveda padla na ničlo. Wilkins ni vzel s seboj pilota, zato menijo, da bo težko manevrirati, ako se bodo spustile nad zemljo megle. Mogoče je, da bo Wilkins napravil samo poskusno vožnjo in se vrnil na Svalbardske otoke po preteku treh tednov.

London, 21. avgusta. AA. Po radiobrojavnih poročilih iz podmornice »Nautilus« je podmornica dosegla 80 stopinjo širine. Motorji še vedno nagajajo.

Akcija za finančno sanacijo Anglije

London, 21. avgusta. AA. Vlada je predložila voditeljem konservativne in liberalne stranke načrt za finančno sanacijo države. Ta načrt je vlada takisto predložila parlamentarnemu odboru delavske stranke, generalnemu svetu delavskih strokovnih zvez in izvršilnemu odboru delavske stranke. Izvršilni odbor delavske stranke je dal izjavo, v kateri se podreja skleptom, ki jih bo sprejela vlada. O stališču generalnega sveta delavskih strokovnih zvez in konservativne ter liberalne stranke pa še ni nič znanega. Konference se bodo danes nadaljevale.

XVI. ZAGREBSKI VELESEJEM

29. VIII.—7. IX. 1931

SPLOŠNI MEDNARODNI
VELIKI UZORČNI SEJEM
S SPECIENIMI SEJMI

Stavbarstvo Razstava in sejem
Hotel - hiša - kuhinja volne in prediva
Prehrambena industrija Tekstil
Poljedelstvo Krzno in usnje
Mala domača obrt Papir
 Higijenska razstava

5. in 6. IX.

RAZSTAVA DOMACE IN SEJEM
INGOSKESKE PLEMENSKE ŽIVINE

Z naprej kupljeno velesejnsko legitimacijo na jugoslovanskih železnicah in jadranskih parobrodih 50% v sosednih državah 25—30% popusta

Dunajska vremenska napoved: Severni Alpe: Nekoliko boljše vreme. Hladno. Vetrovno. Spremenljivo. — Južne Alpe: Jasno. Toploje.

Smrt otroka pod vozom

Kranj, 21. avgusta.

V poznih večernih urah se je v četrti zvečer po Kranju razširila novica, da je na Kokrici neki voznik iz Mlake do smrti povozil otroka. Nesreča se je zgodila takole: V četrti okrog 7 se je odpeljal posestnikov sin Alojzij Sušnik, vulgo Dolharjev iz Mlake na Zabretovo posestvo v Bobovku po deske. Njegov oče Šimen je bil, kot je citateljem skoro gotovo še dobro v spomin, ob priliki velikega požara julija meseca na Mlaki najhujše prizadet, in sedaj z vso pričnostjo, kot vsi ostali pogorelci, obnavlja uničeno poslopje. Alojzij je tedaj krenil z vozom mimo kokriške cerkve navzdol. Pot proti Kokrici malo viši in konj se je spustil v lahen dir. Sušnik je sedel na vozu, obrnjen po strani, kot je to pri kmečkih voznikih navada, in zato ni gledal, kaj se godi spredaj, ker temu pač ni posvečal pažnje. Pred hišo Franca Skofica, vulgo Jančeva je sedel sredi ceste 14 do 18 mesecev star fantek, ki komaj za silo hodil. Sosedu, ki se je nahajal v bližini, je zašustila, da Sušnik otroka ne bo opazil. Zato ga je s klicanjem hotela opozoriti. Sušnik pa sosedu ni razumel, ker je mislil, da ga le ogovarja. Zato se za njene klice ni zmenil. Medtem pa je konj že dosegel do otroka ter se ga v svojem instinktu še celo nekoliko izognil, pač pa je otroka, ki sicer ni imel vidnih poškodb, osiše kolena močno zadelo na tilnik, kar je zadostovalo za smrtni udarec. Sušnik je sedaj nesrečo zapazil, ko je ustavil, pobral povozenega otroka ter ga nesel v hišo presenečenim staršem. Otrok je spil le še kozarec vode, nato pa je padel v nezavest in kmalu zatihnil oči. Ali je nesreče kriva nezadostna pažnja Sušnika, ali pa je bilo premalo preskrbljeno za otrokovo varstvo, to bo dokazala preiskava.